

Розділ I

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 159.9.746.3.031.2 (477)

**Л. М. Андрушко,
В. П. Ясінський**

ВПЛИВ БІЛОГО КОЛЬОРУ НА ПСИХІКУ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Досліджено вплив білого кольору на психіку та фізіологічні функції людини. З'ясовано, що колір не тільки надає важливу інформацію про предмет, але й має здатність обумовлювати думки та почуття. Акцентовано, що психологічний аспект сприйняття білого кольору пов'язаний з емоційним, соціально-культурним та естетичним.

Ключові слова: *білий колір, символіка кольору, психологічний вплив, емоції, фізіологія людини.*

Постановка проблеми. Кольоросприйняття людини – надзвичайно складний психофізіологічний процес, який пройшов тривалий еволюційний шлях. Найбільшого вдосконалення зазнали рецепторні і центральні ділянки зорового аналізатора. Процес їх диференціації продовжується. Людина недалекого (в еволюційному сенсі) майбутнього сприйматиме набагато більше зорової інформації, ніж сьогодні. На вдосконалення кольоросприйняття впливає розвиток суспільства, культури мистецтва та науково-технічний прогрес. Кольоросприйняття сучасної людини – це складний процес, збагачений образами, асоціаціями і уявленнями, пов'язаними з кольором. Воно однакове для всіх (за винятком кольороаномалів) і не залежить від соціального статусу, вікових чи статевих особливостей та рівня інтелектуального розвитку. Водночас фізіологічний вплив кожного кольору на організм конкретного індивіда, узалежнюючись від наведених факторів, залежить і від етнічних, історичних, обрядових, символічно-знакових і культурних традицій. Кольоросприйняття і насамперед сприйняття білого кольору впливає на фізіологічні і психічні функції організму.

Стан дослідження. Спроби психологів, медиків, педагогів, етнографів пояснити результат впливу кольору на психіку людини представлені

значною кількістю теоретичних та емпіричних досліджень. В XVII столітті Ісаак Ньютон стверджував, що колір – це субстанція, що змінюється подібно звуку, тому існують такі кольори, які ми, люди, сприйняти нездатні, – як існують звуки, доступні тварині, але не чутні людині, так людина не здатна сприймати ультра- та інфразвукові коливання. Г. Гете вперше спробував охарактеризувати чуттєво-емоційний вплив не лише окремих кольорів, але й їхніх різноманітних сполучень. У дослідників кольору згодом це отримало назву «психофізіологічної теорії колірної гармонії Гете». У XX ст. столітті наука про колір розвивалася: диференціація колірних систем, залежно від практичного застосування; дослідження механізмів зору людини та зв'язків кольорів із психікою; створення теорій колориту [1; 2; 13]. Сучасні вчені доводять, що наша колірна чутливість розвивається і з часом ми зможемо бачити такі кольори, які абсолютно недоступні зараз [1; 12].

Психосемантика кольору сьогодні переживає етап свого становлення як самостійного розділу психології сприйняття кольору і важливими у цьому напрямі є праці П. Яньшина [12; 13]. Вплив кольору на людину та його використання в медичній практиці досліджує М. Дерібере [4].

Метою наукового пошуку є вивчення впливу білого кольору на психіку та фізіологію людини, оскільки практична потреба в психології сприйняття кольору існує в прикладних галузях психології – психології реклами, психології мистецтва, медичній психології, ергономіці і т.д.

Виклад основних положень. Специфічність кольору як об'єкта наукового вивчення у тому, що визнання за ним об'єктивного значення вимагає одночасного віднесення його до феноменів об'єктивної дійсності поряд з іншими проявами, що закономірно змінюють фізичний і психологічний стан людини.

Під кольором розуміють суб'єктивну характеристику відбитого від предмета світла, тобто електромагнітні хвилі певної довжини. Наприклад, хвилі довжиною 500–555 н.м. сприймаються людиною як зелений колір. Хвилі довжиною 625–740 н.м. – як червоний, 380–440 н.м. – як фіолетовий. Біле світло – це суміш хвиль різної довжини зорового спектру (від 380 до 740 н.м.). З фізичного погляду всі об'єкти ахроматичні – не кольорові. Якщо на об'єкт падає біле світло (сонячне наприклад), тоді ця поверхня, згідно з власною структурою поглинає певні світлові хвилі (кольори), відбиваючи інші. Відбитий колір стає власним або локальним кольором об'єкта. Об'єкт, що відбиває всі промені світла, здається білим. Об'єкт, який поглинає всі промені білого світла і не відбиває жодних, здається чорним.

Колір має хвилову енергетичну природу. А це означає, що ми відчуваємо його, і найчастіше це відбувається несвідомо. Трапляються випадки, коли сліпі люди, відчуття яких надзвичайно загострені, щоб компенсувати відсутність зору, здатні розрізняти кольори через дотик. Це доводить, що на наш мозок щодня впливають енергії різних кольорів, які ми бачимо і відчуваємо, – колір стін нашої кімнати може вплинути на настрій, апетит, концентрацію і натхнення, колір сорочки та костюму співрозмовника – на наше до нього ставлення тощо. Так само кольорова гама інтер'єру дому чи робочого кабінету і ті кольори, які ми обираємо для свого одягу, впливають на інших. Не заперечуючи роль предметних зв'язків кольору в становленні його значень, слід визнати, що провідним фактором у формуванні кольорових значень є зовсім не вони, а об'єктивний характер кольорової дії на людину, про це свідчать дані психофізіологічних і психологічних досліджень.

У книзі «Магія кольору» Л. Бондс описує декілька дуже цікавих технік допомоги собі завдяки кольору [2]. Розрізняють три види впливу кольору на людину: фізичний, оптичний та емоційний.

При фізичному впливі йдеться про вплив кольору на фізіологію людини. Об'єктивна дія кольору підтверджена експериментальним шляхом і залежить від кількості та якості кольору, періоду дії, особливостей нервової системи, віку, статі та інших факторів. Найбільш показовою безпосередньою фізіологічною дією на організм людини є явища, пов'язані з дією червоного та синього кольорів. Особливо за максимальної їх насиченості. Кабінет відомого вченого, психіатра В. Бехтерева обладнаний світлофільтрами, які забезпечують червоне або синє освітлення кабінету. У першому випадку кольорове оточення сприяло розмовам з пацієнтами, що страждали від депресій. В іншому – допомагало хворим у стані психо-емоційного збудження.

Розглядаючи оптичні явища кольору, всі барви можна умовно поділити на дві групи: червоний і синій, оскільки здебільшого кольори за оптичними характеристиками будуть наближені до якоїсь із цих груп. Світлі кольори, наприклад білий або жовтий, створюють ефект іррадації, вони наче поширюються на розташовані біля них більш темні кольори і зменшують пофарбовані в ці кольори поверхні. Наприклад, якщо через щілину стіни з дощочок проникає промінь світла, то щілина здається ширшою, ніж насправді. Коли сонце світить крізь гілки дерев, ці гілки здаються більш тонкими, ніж у реальності.

Психологічний вплив кольору наочно демонструється почуттями, переживаннями, які відчуває людина під впливом того чи іншого кольору. Цей вплив дуже тісно пов'язаний з оптичними особливостями

кольору [11, с. 315]. Часто білий колір сприймається як «некольоровий». Він наче символ світу, де зникають усі фарби, матеріальні властивості. Тому і діє білий колір на нашу психіку як мовчання. Але це мовчання не мертве, а, навпаки, повне можливостей.

Характер і виразність кольору змінюється залежно від різноманітних асоціацій, які він викликає. Кожен із нас намагається пояснити емоційну характеристику того чи іншого кольору характером певних предметів, які мають відповідний колір. Це дуже індивідуальна особливість кожної людини, яка залежить від набутого нею досвіду. Встановити тут будь-які правила дуже складно, але з певною вірогідністю можна припустити, що колір потужно впливає на формування психофізіологічного стану організму людини. Цей вплив реалізується найперше діяльністю вегетативної нервової системи (ВНС), її симпатичним та парасимпатичним відділами.

Особливі заслуги у вивченні впливу кольору на ВНС належать школі професора С. Кравкова [5, с. 24]. Головним висновком численних експериментів, присвячених зв'язку кольорового зору з іншими органами чуття, було виявлення взаємозв'язку між кольоровим зором, ВНС, і гіпоталамусом, який, як відомо, виконує інтеграційну роль у діяльності фізіологічних і психічних функцій організму. Вважається, що ядра передньої гіпоталамічної ділянки тісно пов'язані з нейрогіпофізом, стосуються інтеграції парасимпатичного відділу ВНС, а ядра задньої гіпоталамічної ділянки – інтеграції симпатичного відділу ВНС. Зорові провідні шляхи анатомічно тісно пов'язані зі всіма цими структурами [5, с. 25–26].

Результати експериментальних робіт школи С. Кравкова засвідчили, що дія кольорового світла призводить до певних змін у тонусі ВНС. Своєю чергою, зміни в тонусі ВНС впливають на кольоровий зір [5, с. 154]. Характер взаємозв'язку білого і чорного кольорів із функціонуванням ВНС аналогічний: білий стимулює ерготропну систему організму, а чорний – трофотропну; активація парасимпатичного відділу збільшує потребу в білому кольорі, а симпатичного – в чорному. Після активного, напруженого, насиченого подіями дня (білий) настає ніч (чорний), коли людина може розслабитися і відпочити. Якщо зранку похмура погода і в природі переважають свинцево-сині відтінки, то налаштуватися на активну роботу буває складно, людина може зануритися в пасивний, дрімотний, а то і депресивний стан і знаходитися в ньому впродовж тривалого часу. І, навпаки, яскравий, сонячний ранок сприяє швидкому переходу від сну до бадьорості, досягненню необхідного рівня активності. Аналогічна ситуація з приходом весни, коли різко зростає сонячна інсоляція, що приводить до суттєвої активації

всіх фізіологічних і психічних функцій організму. Кванти світла (білий колір) діють через певні рецептори на гіпоталамусі запускають так званий «біологічний годинник», який регулює циркадні, місячні, сезонні та інші ритми організму.

Те, що колір впливає на діяльність центральної нервової системи в світлі викладених експериментальних даних, не викликає сумнів. Однак, на відміну від вегетативної нервової системи, на яку, безумовно, впливає колір, взаємозв'язок між кольором і центральною нервовою системою людини є складнішим. Якщо для ВНС колір – це насамперед кванти енергії, що потрапляють в організм із зовнішнього світу, то для ЦНС колір, якщо можна так висловитися, – і квант інформації про навколишній світ [5, с. 156].

Колір, як енергія, необхідний для підтримання тону центральної нервової системи. Відомі випадки так званого «кольорового голодування», коли за кольорової бідності навколишнього пейзажу розвивалися симптоми астенизації. У дітей, що тривалий час проживали в умовах «кольорового голодування», спостерігаються навіть затримки інтелектуального розвитку [5, с. 170]. Загальновідомі випадки фізіологічного і психічного зниження після тривалих полярних ночей.

Енергетичний вплив кольору на центральну нервову систему вивчений ще недостатньо. Одним із небагатьох, достатньо широко освітлених аспектів цієї проблеми є кольорові переваги. Здавалося б, перевага в кольорі безпосередньо стосується енергетичного впливу кольору на ЦНС. Однак, не виключаючи інші фактори, що впливають на надання кольорової переваги людині, не можна не відзначити, що на них суттєво впливають енергетичні характеристики кольору.

За даними аналізу надання переваг у кольорі психічно здорових досліджуваних, проведеного А. Рум'янцевою, їх колірні симпатії визначалися як мінімум двома факторами: емоційною оцінкою кольору як певної цілісності та усвідомленою або неусвідомленою емоційною оцінкою колірних асоціацій [10, с. 68].

Крім того, ці фактори пов'язані з енергетичним та інформаційними аспектами впливу кольору [10, с. 67–69].

З'ясувалося, що колірні симпатії дітей зумовлені найперше енергетичними характеристиками кольору. У дорослих вони не меншою мірою залежать і від інформаційного складника впливу кольору, що, своєю чергою, визначається суспільно-культурним досвідом, традиціями колірної символіки, модою і т. д. Надання переваг певним кольорам у дітей менш індивідуальні, ніж у дорослих, тому виявлення однієї спільної тенденції для останніх доволі проблематично.

З огляду на ці дані, вибір кольору дорослими можна розглядати як відображення потреби в стабільному, врівноваженому стані, збереженні досягнутого і навіть релаксації над потребою в активності, рості та розвитку, яка домінує у дітей.

Л. Миронова правильно підкреслює, що проблема колірної гармонії належить до найбільш складних проблем естетики, оскільки ставлення людини до кольору формується під впливом багатьох різноманітних факторів [7, с. 170–174]. Л. Миронова, аналізуючи відмінності в наданні переваг щодо кольору залежно від віку і рівня освіченості, вважає, що прості, чисті, яскраві кольори діють на людину як сильні, активні подразники. Вони задовольняють потреби людей зі здоровою, невтомленою нервовою системою – це діти, підлітки, молодь, люди фізичної праці, відкриті, прості і прямі натури. Складні, мало насичені, розбавлені відтінки діють швидше заспокійливо, ніж збудливо, викликають більш складні почуття, відображають потреби суб'єктів достатньо високого культурного рівня і обираються, як правило, людьми середнього та похилого віку, інтелектуальної праці, особами з втомленою і тонко організованою нервовою системою [7, с. 263].

Один із засновників експериментальної психології В. Вундт в «Основах фізіологічної психології» описує органічний взаємозв'язок відчуттів і почуттів [3].

Філогенетично відчуття і почуття нерозривно пов'язані між собою. Вплив подразника викликає не тільки почуття (сенсорний компонент), але і почуття щодо цього відчуття. Можна сказати, відчуття «пристрасне». Другим суттєвим фактором є достатньо жорстка ступінь «закріпленості» за певним кольором певних емоцій. Психічно здорова людина – і доросла, і дитина – з 3–4-х років, коли можуть фіксувати свої враження, розуміють емоційний зміст основних кольорів і можуть їх диференціювати за емоційною шкалою [3, с. 45–48].

Колір здатний викликати певний емоційний і душевний стан. Проте в різних народів один і той же колір викликає різні емоційні враження. У Європі траур чорного кольору а в Китаї та Японії – білий.

Л. Шварц виявила помітну зміну колірної чутливості залежно від емоційного стану людини [11, с. 318]. Позитивні емоції, наприклад, радість, пов'язані з підвищенням чутливості до червоного і жовтого і з пониженням – до синього та зеленого. За переживання негативних емоцій спостерігається протилежне: чутливість до синього та зеленого збільшувалася, а до жовтого і червоного – знижувалася. Цікаво, що вказані зміни кольорової чутливості простежувалися не тільки за актуального переживання емоцій, але і при спогадах про приємні або

неприсмні події. Отож, експериментальні дослідження Л. Шварц підтверджують положення Вундта про органічний зв'язок відчуттів та емоцій [11, с. 314–320].

В. Петренко і В. Кучеренко вивчали можливість діагностування емоційних станів досліджуваних методом надання кольорових переваг (тест Люшера) [8, с. 70–82].

З метою верифікації результатів емоційні стани зумовлювалися у досліджуваних за допомогою гіпнотичного впливу. Знаходячись у такому стані «радості», досліджувані найчастіш надавали перевагу червоному і жовтому, не сприймали коричневий і чорний. Навіювання «почуття провини» викликало надання переваги сірому і синьому кольору, а червоний і жовтий, навпаки, відійшли в кінець кольорового ряду.

Дія кольору і специфіка його внутрішнього значення не залежить від ставлення людини до нього. Колір може подобатися чи не подобатися, але характер його впливу на психіку залишається незмінним, не залежним від стану організму на момент впливу. Отже, символічне значення кольору, його «психологічний код» дійсно об'єктивні і не залежать від місця того чи іншого кольору в ряді індивідуальних уподобань. Важливе значення для характеристики людини та її психологічного стану має вибір нею того чи іншого улюбленого кольору [3, с. 467].

Психологи у таких випадках використовують колірний тест, складений швейцарським психотерапевтом М. Люшером наприкінці 40-х рр. ХХ ст [6].

М. Люшер розробив основи функціональної психології кольоросприйняття. Його колірний тест спрямований на вивчення ситуативного емоційного стану особистості та її адаптації до різних соціально-психологічних ситуацій. Ця методика майже 70 років успішно використовується багатьма педагогами, психіатрами та психологами у всіх країнах світу для дослідження особливостей психології різних професійних і етнічних груп. В основі тесту лежать фундаментальні закономірні зв'язки між різноякісними колірними енергіями та певними психічними процесами, станами та явищами. Згідно з теорією М. Люшера: білий – зосередження всіх кольорів, доведення їх до абсолюту-сяйва. Білий – мовчазний, але це мовчання наповнене величезними можливостями. Білий – колір добра і всього позитивного. День, простір і світло, чистота, відкритість і чесність. Білий, як гасло: «Наші наміри чисті, нам нема чого ховати». Білий також трактують як колір творчості [6, с. 157]. Ідеї виникають з білого аркушу паперу, з білого полотна чи з білого екрана монітора. І на білому тлі в голові можуть виникнути найяскравіші думки. Поверхні з білим фарбуван-

ням часто слугують своєрідними «еталонами»: вони відразу впізнаються і саме зіставлення з ними, поряд з адаптацією ока, дозволяє несвідомо проводити виправлення на освітлення. У впізнанні кольорів об'єктів за відсутності «еталонних» білих поверхонь вирішальну роль виконують так звані колірно-тональні співвідношення, що дає зіставлення об'єктів, які розрізняються за світлістю.

Білий – колір чистоти, він наче повідомляє людям: «Незважаючи на оточення, мої думки, мій одяг і моє тіло – в ідеальному порядку». Білий голуб – символізує світ і Святий дух, а білий прапор – добровільну здачу, перемир'я. Білий – це божественний колір, колір очищення від гріхів, хрещення і свят Різдва, Великодня і Піднесення. Білий – і сьогодні є символом світла, чистоти та істини. Білий – це колір радості і свята. Вираз «біла ворона» відомий всім. Цікавим є трактування виразу «білий слон». Цей вислів прийшов до нас із древнього Сіаму. Щоб позбутися від неугодного придворного, король Сіаму дарував йому великого білого слона. Вартість прокорму тварини швидко розоряла придворного, а позбутися від царського подарунку було неможливо. З тих пір велике, значне, але марне придбання називають «білим слоном». «Показати біле перо» – означає виявити боягузтво. Вираз виник з півнячих боїв. Було помічено, що півні з червоним і чорним фарбуванням виривають пера з хвостів більш боягузливих білих півнів. Цікаво, що слово «кандидат» походить від латинського «сліпуче білий».

В архітектурі білий колір окреслює конструктивні деталі, стає тлом для темних деталей, розширює простір, межі. З епохи Відродження і досі він є найбільш поширеним та актуальним в Європі. Пам'ятаючи про традиції, як не згадати гоголівські «Вечори на хуторі біля Диканьки», де основний колір – це білий у ночі. На Україні раніш вважали, якщо хата побілена, то господар достойний і поважний. В архітектурі Японії білий колір постає в новій якості – вирішує не тільки архітектурну, але і філософську функцію. У японському житловому інтер'єрі носієм білого кольору є найчастіше папір, що використовується і для внутрішньої ширми-екрана, і для заповнення зовнішніх віконних прорізів. Папір не тільки забезпечує яскравість і білизну відбитого світлового потоку, але і пропускає його через себе, розчиняє його. Білий колір, пом'якшуючи протиставлення світла і тіні, входить в ту філософську гру, що характерна для японської архітектури. У сучасній архітектурі функції білого кольору змінюються і розширюються. У Корбюз'є білий колір – це основа для виявлення гри насичених і відкритих кольорів, їх активності. У 60-і рр. XX ст. білий колір широко використовувався як колір-компаньйон для підкреслення тонової

м'якості і вишуканості природних оздоблювальних матеріалів, для виявлення складності колірних і текстурних переходів деревини, краси природного каменю, кераміки і т. д. Ліліан Бондс застерігає, що стіни дитячої кімнати не повинні бути білими, краще пофарбувати їх у пастельні, спокійні, теплі відтінки [2, с. 132].

Сьогодні білий колір – загально визнаний символ легкості, чистоти та світла. Білі предмети візуально здаються легшими. Але якщо використовувати цей колір у великій кількості, то ви створите почуття холоду, стерильності та розчарування. Вплив білого кольору на тіло виявляється у тому, що він пом'якшує та зволожує шкіру. Це з давнини помітили жінки, що носили білий одяг. А також білий впливає на емоційний стан людини, він може підняти тонус у похмурий день, також допомагає подолати скованість.

Людина може чимало з допомогою білого. Найпростіше – це використовувати потрібний колір у своєму одязі або інтер'єрі. Наприклад, в одязі використання кольору може бути видно або не видно іншим [1, с. 30–45]. Білий колір ототожнюється з любов'ю до Бога. В геральдиці білий має символічне значення чистоти, незайманості, мудрості, безтурботності.

Прихильники білого кольору легко впадають в екстаз, у них сильно розвинута уява, віра, релігійність. Вони надають перевагу спокою і світлу. Їх характеризує полярність – віддалення і наближення, співчуття і відчуженість. Особи, що надають перевагу білому, – мрійливі, як правило, володіють парапсихологічними здібностями. Вони поєднують у собі силу з обережністю. Білий колір прийшов у наше життя владно і наполегливо, проникаючи у побут, прикрашаючи життя своєю легкістю та чистотою [12; 13].

Висновок. Досліджуючи вплив білого кольору на фізіологічні і психічні функції, слід зазначити, що цей вплив доволі суттєвий і реалізується так:

- вплив на біологічні функції людини шляхом регулювання біоритмів;
- вплив кольору на тіло людини;
- вплив на психоемоційний стан;
- фізичний і оптичний вплив;
- вплив на вегетативну і центральну нервову системи;
- символіка кольору;
- гармонізація функцій організму.

Білий колір – це суміш електромагнітних хвиль зорового спектру, саме тому білий колір має такий могутній вплив на психіку людини її емоції та відчуття.

Перспективи подальших наукових розробок цієї проблеми вбачаємо у дослідженні впливу інших спектральних кольорів кольорової шкали (червоного, синього, зеленого, жовтого) на психіку та фізіологію людини.

1. Айсмен Л. Дао цвета / Л. Айсмен. – М.: Эксмо, 2005. – 173 с.
2. Бондс Л. Магия цвета. Цветотерапия на каждый день / Л. Бондс; пер. с англ. Н. Мухина. – СПб.: Питер. 1997. – 384 с.
3. Вундт В. Основы физиологической психологии / В. Вундт. – М., 1880. – 589 с.
4. Дерибере М. Цвет в жизни и деятельности человека / М. Дерибере. – М.: Знание, 1965. – 343с.
5. Кравков С. В. Цветовое зрение / С. В. Кравков. – М.: Изд-во АН СССР, 1951. – 186 с.
6. Люшер М. Сигналы личности / М. Люшер. – Воронеж: МОДЭК, 1993. – 160 с.
7. Миронова Л. Н. Цветоведение / Л. Н. Миронова. – М-н: Высш. шк., 1984. – 286 с.
8. Петренко В. Ф. Введения в экспериментальну психосемантику. Дослідження форм репрезентації в повсякденній свідомості / В. Ф. Петренко. – М.: МГУ, 1983. – 175 с.
9. Петренко В. Ф. Взаимосвязь эмоций и цвета / В. Ф. Петренко, В. В. Кучеренко // Вестник МГУ. – 1988. – Серия 14. «Психология». – № 3. – С. 70–82.
10. Рум'янцева А. Н. Экспериментальная проверка методики исследования индивидуального предпочтения цвета / А. Н. Рум'янцева // Вестник МГУ. – М., 1986. – Серия 14. «Психология». – № 1. – С. 67–69.
11. Шварц Л. А. Изменения цветоощущения в эмоциональных состояниях / Л. А. Шварц // Проблемы физиологической оптики. – М., 1948. – Т. 6. – С. 314–320.
12. Яньшина П. В. Эмоциональный цвет. Эмоциональный компонент в психологической структуре цвета / П. В. Яньшина. – Самара: СамГПУ, 1996. – 218 с.
13. Яньшина П. В. Введение в психосемантику цвета. – изд. 2-е / П. В. Яньшина. – Самара: СамГПУ, 2001. – 277 с.

Андрушко Л. Н., Ясинский В. П. Влияние белого цвета на психику и физиологические функции человека

Рассматривается влияние белого цвета на психику и физиологические функции человека. Цвет не только предоставляет важную информацию о предмете, но и способствует предопределению вызывать мысли и чувства. Психологический аспект восприятия белого цвета связан с эмоциональным, социально-культурным и эстетическим.

Ключевые слова: *белый цвет, символика цвета, психологическое влияние, эмоции, физиология человека.*

Andrushko L. M., Yasinsky V. P. Influence of white colour on psyche and physiological functions of a person

Influence of white colour on psychological and physiological functions of a person is determined and analysed in this paper. A particular colour gives not only important information about an object but also has ability to cause ideas and feelings. The psychological aspect of perception of white colour is related to emotional, sociocultural and aesthetic background.

Key words: *white colour, symbolic of colour, psychological influence, emotions, physiology of a person.*

Стаття надійшла 22 жовтня 2013 р.

УДК 159.922.2:34.08

Н. І. Баранюк

**ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОМПОНЕНТІВ
ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ, НЕОБХІДНИХ
ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ**

Здійснено теоретичний аналіз підходів до розуміння поняття «організаційна культура». Окреслено специфіку понять «організація», «культура», «управління», «мотивація», «персонал» у контексті розвитку організаційної культури. Визначено ключові напрями формування і розвитку організаційної культури як фактора впливу на ефективність діяльності організації.

Ключові слова: *організація, культура, управління, мотивація, персонал, цілі, організаційна культура.*

Постановка проблеми. Успішне функціонування організації залежить від якісно нового стилю мислення, який відповідає вимогам сучасності. Оскільки наука має тенденцію до вдосконалення, то організація має ефективно впроваджувати нові концепції та психологічні парадигми, які більшою мірою ґрунтуються на людському капіталі та трудовому потенціалі. В нашому випадку механізмом організаційного зростання є вдосконалення організаційної культури в організації. Щоб організаційна культура якісно функціонувала, слід спиратися на ґрунтовні дослідження багатьох учених. Адже організаційна культура, незалежно від форм і сфери прояву, є комплексним поняттям, яке еволюціонувало залежно від змін у зовнішньому середовищі.

Стан дослідження. Аналіз психолого-управлінської літератури свідчить, що проблема організаційної відображена в роботах західних учених, присвячених дослідженню змісту та структури організаційної